JAK SE MĚNÍ REŽIM BEZ PŘEVRATU: PLAYBOOK MODERNÍ MOCI KROK ZA KROKEM

21.3.2026 - Tomáš Zítko | Strana svobodných občanů

Vypadá to jako spontánní protest. Ve skutečnosti to může být precizně řízená operace. Barevné revoluce nejsou náhoda, ale promyšlený systém kombinující psychologii, média, právo i organizaci. Tento článek ukazuje, jak funguje krok za krokem.

Když se řekne revoluce, většina lidí si představí barikády, krev, vojáky a převrat provedený hrubou silou. Jenže posledních pětadvacet let ukázalo, že moc se dá lámat i jinak. Bez tanků, bez bombardování, bez oficiální invaze. Stačí dobře načasovaná krize, sporné volby, profesionálně řízená ulice, chytře zvolená hesla, silné symboly, pečlivě vybraní hrdinové a předem označený nepřítel.

Výsledek pak může působit jako organické a spontánní probuzení občanské společnosti zezdola. Ve skutečnosti ale často nejde o improvizaci, nýbrž o předem připravený a shora řízený proces, který se opakuje podle osvědčeného manuálu tzv. „barevné revoluce“.

Ani samotné označení není náhodné. Každé takové hnutí dostává snadno zapamatovatelnou značku, která se dobře vyjímá na transparentech i v zahraničních médiích. V Gruzii v roce 2003 to byla růže, na Ukrajině v roce 2004 oranžová (stejný manuál se v upravené podobě objevil i v roce 2014), v Kyrgyzstánu v roce 2005 tulipán, v Libanonu téhož roku cedr. Symbol není detail. Je to marketingový nástroj. Z nepřehledného politického střetu dělá srozumitelný příběh se silnou emocí a jednoduchým rozdělením rolí: tady stojí lid, tam stojí režim.

Právě v tom spočívá podstata celé věci. Barevná revoluce totiž není jen protest. Je to model změny moci bez formální války. Navenek „občanská mobilizace za svobodu, demokracii a lidská práva“, ve skutečnosti však sofistikovaný systém vytváření politického tlaku, který pracuje s frustrací společnosti jako se surovinou.

Ať už má nespokojenost lidí legitimní základ, nebo je vyvolána uměle, podstatné je něco jiného: tento negativní náboj je systematicky zesilován, přiživován a usměrňován ke konkrétnímu cíli. V určité chvíli už nejde jen o vyjádření názoru, ale o naléhavý pocit, že je nutné jednat – hned, bez odkladu, ve sporu dobra proti zlu.

V tu chvíli se z občanské iniciativy stává síla, která může bez jediného výstřelu přepsat politickou realitu celé země. Právě proto, že jde o sofistikovanou psychologickou hru, vyvolávají barevné revoluce silné emoce ještě desítky let poté.

Pro jedny jsou triumfem svobody, pro druhé precizně zvládnutou operací sloužící k naplnění konkrétních politických a ekonomických zájmů.

JAK SE REŽIM LÁME ZEVNITŘ: MANUÁL KROK ZA KROKEM

Barevné revoluce postupují podle překvapivě podobného scénáře. Všechno začíná výběrem cíle. Stabilní demokracie se silnou svobodou slova a skutečnou pluralitou názorů je v tomto ohledu obtížně rozložitelná – lidé zvyklí na střet názorů se nenechávají tak snadno strhnout emocemi. Tvrdá totalita je naopak příliš uzavřená, a tím paradoxně do značné míry chráněná vůči vnějším zásahům.

Nejzranitelnější jsou proto režimy někde mezi – polodemokracie, postdemokracie, nedemokracie nebo takzvané „soft diktatury“. Státy dostatečně slabé na to, aby šly vychýlit zástupnými problémy či vyhrocenými názorovými střety, a zároveň dostatečně otevřené na to, aby v nich mohly fungovat politické neziskovky, studentská hnutí, mediální projekty i zahraniční finanční toky.

Pak přichází budování infrastruktury. Tady mizí poslední zbytky romantiky. Nejde o spontánní hněv u piva, ale o profesionální organizační práci. Vznikají sítě, struktury, kontakty. Posilují se občanské iniciativy, studentská hnutí, právní podpora, mediální projekty i fundraisingové kanály. Navenek „podpora občanské společnosti“. Ve skutečnosti budování nástrojů vlivu.

Teprve potom přichází na řadu spouštěč. Ten může mít mnoho podob – zpochybněné volby, policejní zásah, velkou korupční kauzu, ekonomický otřes nebo zjevné zneužití moci. Podstatná je jedna věc: běžnému člověku musí dát pocit, že už nejde jen o běžnou politiku, ale o historickou chvíli, kdy je nutné stát na správné straně a tuto „morální uvědomělost“ také jasně projevit navenek.

A pak už vše běží rychle. Hnutí dostává jednoduchou identitu: barvu, květinu, vlajku, slogan. A také emoční rámec: dobro proti zlu, odvaha proti strachu, Východ proti Západu, budoucnost proti zániku. Všechno musí být pochopitelné během několika vteřin. Z rozptýlené nespokojenosti se stává značka. A se značkou přichází dav.

Masová mobilizace nikdy nestojí jen na názoru. Stojí na psychologii. Lidé musí získat pocit, že jsou součástí něčeho většího než oni sami. Že nejdou jen projevit postoj, ale potvrdit vlastní morální identitu. Že nejsou sami. Že patří mezi ty správné. Že právě teď nastal okamžik, který se nebude opakovat. V takové chvíli už člověk nejde na demonstraci kvůli programu. Jde tam kvůli sobě. Kvůli tomu, kým chce být.

Právě to dává barevným revolucím jejich sílu. Nejsou jen o hněvu. Jsou o naději, sounáležitosti a pocitu dějinného okamžiku. A právě proto bývají tak účinné. Člověk mnohem raději vyjde do ulic za budoucnost svých dětí, za obranu svobody nebo za záchranu země, než aby protestoval proti technické změně zákona číslo 1234. Moderní mobilizace nestaví na detailech. Staví na velkých slovech a silných obrazech.

Tím ale celá věc zdaleka nekončí. Ulice je jen jedna část celé operace. Stejně důležitá je mediální rovina. Jakmile se krize rozjede, musí být okamžitě a srozumitelně popsána. Svět nesmí vidět složitý domácí spor. Musí vidět jednoduchý obraz: na jedné straně občané, na druhé zkorumpovaná moc. Na jedné straně demokracie, na druhé autoritářství. Na jedné straně statečnost, na druhé strach. Kdo tento rámec nastaví jako první, získává obrovský náskok.

Právě zde se ukazuje, proč jsou symboly, barvy, slogany a pečlivě vybrané tváře tak důležité. Barevná revoluce potřebuje silné obrazy: dobré fotografie, působivá videa, mladé obličeje, pokojné davy, ženy, studenty, rodiny s dětmi. Svíčky, květiny, písně, hesla, optimismus. Potřebuje obraz, který je morálně neprůstřelný. Čím estetičtější protest působí, tím obtížnější je ho veřejně označit za nátlakovou operaci.

Pak přichází další fáze: mezinárodní tlak. Z domácího konfliktu se stává zahraničněpolitické téma. Do hry vstupují západní média, mezinárodní organizace, diplomaté, nevládní instituce i zahraniční politici. Záběry z náměstí obíhají svět. Kritika vlády přestává být jen vnitřní záležitostí a začíná být otázkou mezinárodní legitimity. A ve chvíli, kdy svět přijme jednoduchý obraz – na jedné straně „demokracie“, na druhé „režim“ – je z velké části rozhodnuto.

Nejcitlivější moment přichází poté. Ve chvíli, kdy se začne lámat loajalita uvnitř samotného státu. Režimy totiž nepadají tehdy, když se zlobí dav. Padají tehdy, když si klíčové vrstvy uvnitř systému

řeknou, že už se ho nevyplatí držet. Policie začne váhat. Část justice ustoupí. Byznys přepočítává rizika. Úřednický aparát znejistí. Bezpečnostní složky přestanou být jednotné. A v tu chvíli se z protestu stává skutečná mocenská krize.

Tento model se v různých obměnách opakoval od Srbska přes Gruzii až po Ukrajinu. Právě Ukrajina v roce 2004 nabídla téměř učebnicový příklad. Sporné prezidentské volby, silná oranžová symbolika, masové protesty na kyjevském Majdanu, mezinárodní podpora opozice, intenzivní mediální pokrytí a postupný posun části elit i institucí. Výsledkem bylo anulování voleb a jejich opakování. To vše bez klasického vojenského převratu, ale s významnými geopolitickými důsledky.

A právě tady se dostáváme k nepříjemné realitě, kterou si mnozí nechtějí připustit. Barevné revoluce se navenek prodávají jako emancipace národa. Z pohledu velmocenské politiky však často znamenají přesun země z jedné sféry vlivu do druhé. Z jednoho úhlu pohledu jde o vysvobození. Z jiného o přerozdělení vlivu a ekonomických zájmů v daném regionu. Jedni mluví o demokracii, druzí o geopolitickém inženýrství. Jedni vidí svobodu, druzí sofistikovaný export moci.

MUŽ ZA OPONOU: KDO JE NORMAN EISEN

Právě v této souvislosti se opakovaně objevuje jedno jméno: Norman Eisen. Liberálními demokraty bývá představován jako právník, bývalý poradce Baracka Obamy pro etiku, diplomat a spoluautor dokumentu *The Democracy Playbook*, který nabízí postupy, jak čelit „demokratickému úpadku“ a bránit liberální instituce. Jenže kolem jeho jména se zároveň táhne i výrazný stín.

Eisen není žádný teoretický filozof ani naivní akademik, ale technik moci, který rozumí tomu, jak propojit média, právní systém, občanskou mobilizaci a institucionální tlak do jednoho funkčního celku. Nejde o pozorovatele, ale o operativce se zkušeností z praxe. Člověka, který se podílel na konceptech, jež jsou jedněmi vnímány jako obrana demokracie a druhými jako návod na měkkou změnu moci.

A teď pozor: Norman Eisen není pro českého čtenáře žádná vzdálená figura. Naopak. Je to člověk, který české prostředí dobře zná. V letech 2011 až 2014 totiž působil jako velvyslanec Spojených států v České republice.

Největší síla zmíněného playbooku spočívá v tom, že nepracuje jen s ulicí. Pracuje současně s právem, médii, mezinárodní legitimitou i psychologií davu. Tlak z ulice vytváří atmosféru. Média vytvářejí obraz. Právní systém vytváří rámec, v němž se začnou přijímat rozhodnutí. A když se všechny tyto vrstvy propojí v jeden okamžik, vzniká síla, která může zásadně změnit politickou realitu.

Právě proto jsou barevné revoluce tak obtížně uchopitelné. Nejsou to čisté lži. Nejsou to ani čisté pravdy. Stojí na reálných frustracích, skutečných slabinách režimu a emocích obyvatel. Jenže tyto emoce někdo utváří, zesiluje, organizuje, rámuje a směruje. A právě v tom spočívá rozdíl mezi obyčejnou občanskou nespokojeností a řízeným procesem.

Je proto dobré znát jejich jazyk. Slova jako naděje, slušnost, morálka, hodnoty, obrana, společnost, budoucnost, poslední kapka, společná síla, bezpečná země, historický okamžik nebo výzva, aby člověk „nezůstal stranou“, nejsou sama o sobě podezřelá. Mohou být autentická. Mohou být opravdová. Ale mohou být také součástí přesně mířené mobilizační technologie. A čím profesionálněji jsou používána, tím opatrněji by je měl samostatně myslící člověk číst.

Moderní masová demonstrace totiž nezačíná na náměstí. Začíná mnohem dřív. V databázi kontaktů. V sérii pečlivě vrstvených e-mailů. V práci s očekáváním. V pocitu, že kdo nepřijde, něco zásadního propásne. V postupném zvyšování emočního napětí. V přesvědčování pasivního sympatizanta, aby se

stal aktivním účastníkem. A také v logistice, která působí mile, bezpečně a občansky, ale zároveň nese znaky vysoké profesionality. To není detail. To je moderní politika v praxi.

DĚJINY NETVOŘÍ NÁHODA, ALE TEN, KDO OVLÁDNE PŘÍBĚH

Dnes už se mocenské střety nevedou jen ve volbách. Probíhají paralelně v médiích, na ulici, v soudních síních, na sociálních sítích i v mezinárodních institucích. Kdo dokáže ve správný okamžik vytvořit morální naléhavost, psychologickou sounáležitost, mediální obraz a institucionální tlak, ten často vítězí ještě dřív, než padne první formální rozhodnutí.

Barevné revoluce jsou jen nejviditelnější podobou této logiky. A právě proto je dobré jim rozumět. Ne proto, aby člověk propadal konspiračnímu myšlení. Ale proto, aby dokázal rozlišit, kde končí autentická občanská energie a kde začíná profesionálně řízená technologie moci.

Možná právě v tom spočívá jejich největší síla a zároveň i největší riziko. Ne v tom, že by byly celé postavené na lži. Ale v tom, že dokážou propojit polopravdy, oprávněné frustrace, silné symboly, morální apely i precizní organizaci do jednoho pohybu, který začne působit nevyhnutelně.

Jako by to nebyla strategie. Jako by to byly dějiny samy. Jenže dějiny se skoro nikdy nedějí samy. Někdo je vždycky organizuje. Ostatně, i s tím máme vlastní historickou zkušenost.

Ing. Tomáš Zítko

Článek vyjadřuje názor autora nejedná se o oficiální stanovsko strany Svobodných

https://svobodni.cz/nezarazene/jak-se-meni-rezim-bez-prevratu-playbook-moderni-moci-krok-za-krokem